

JOSEPHI LANZONI,

FERRARIENSIS .

*PHILOSOPHIÆ AC MEDICINÆ DOCTORIS
IN PATRIA UNIVERSITATE LECTORIS PRIMARI,*

S. R. I. Academiæ Cæsareo - Leopoldino - Carolinæ
Naturæ Curiosorum Socii &c.

OPERA OMNIA,

MEDICO-PHYSICA ET PHILOLOGICA

CUM EDITA HACTENUS, TUM INEDITA.

Accedit

VITA AUCTORIS HIERONYMO BARUFFALDO

Ph. D. Ferrariensi, Scriptore.

CUM INDICIBUS RERUM CUIQUE VOEUMINI NECESSARIIS.

TOMUS TERTIUS.

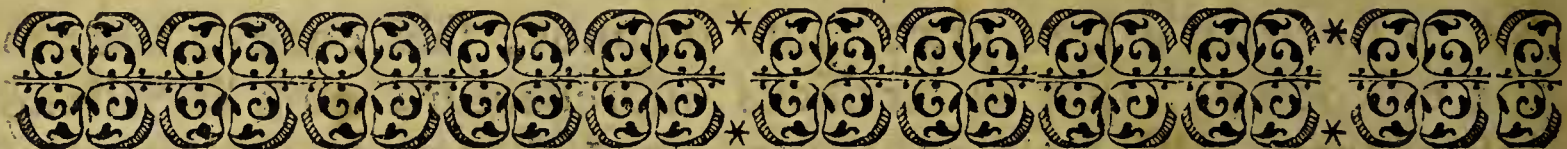
L A U S A N N Æ ,

Sumptibus MARCI-MICHAELIS BOUSQUET & SOCIOR.

M. D C C X X X V I I I .

fuisse effusum legitur, sic Mediolanum exaratum Anno 1165., Saleque conspersum fuisse, testatur *Sigonius de Reg. Ital.* Item aliæ Urbes in Hispania, ut ait *Abulensis com. in Judic.*, talem expertæ sunt poenam, & similiter de Castro in Italia nostra dicitur.

In sacris aliquibus tandem Catholicorum Sal locum habere videtur, ut in Baptismate, & aqua lustrali, &c. Isiacos tandem Salem à mensa ablegavisse, ait *eruditiss. Cælius Calcagninus noster.*

J O S E P H I
L A N Z O N I,
A D V E R S A R I O R U M.

L I B E R Q U A R T U S.

A D R E V E R E N D U M P. D.

P E T R U M C A T H E R I N U M
Z E N U M C. R. S O M A S C H.

Venetum doctissimum.

C A P U T I.

De Academiis, earumque utilitate.

ACADEMIÆ nomen derivare videtur, teste *Suida*, à loco mille passus ab Athenis distante, ità dicto ab Academo Heroe ibi morante, ubi Plato natus fuit; Academia verò nostro hoc tempore dicitur illa Urbis pars, in qua celebrantur Studio-

diorum gymnasia, & vulgò Universitas dicitur; sub nomine quoque Academiae veniunt illi Eruditorum, & Poetarum illustres Cœtus, qui nostras Italiae urbes ornant; Sophoclem Athenis olim legem tulisse, ait *Laertius*, ut neque Scholæ, neque Academiae aperirentur, neque Philosophorum quisquam præficeret, nisi id Magistratus decrevisset; modò Pontifices, & Imperatores erigunt.

Academiarum institutio valdè antiqua fuit, in Oriente enim fuit Academia tempore Josue apud Judæos, sic, & Scholas habere Hebræi; undè apparet Academiarum institutionem, Natura Duce, primitus factam fuisse, de istis enim meminit *Moses in suis libris*; Apud Sinenses, teste *Nicolao Trigautio*, viget Philosophia moralis, quam traditione, à quodam Confucio, quem dicunt vixisse ante annos suprâ bis mille, habere; attemen nullas Academiis habent; Pariter Turcas Academiis scientiarum carere dicunt;

Quod autem ad Academiarum utilitatem spectat, si temporum memoriam, vel leviter refricare velimus; Respublicas illas diutissimè semper floruisse, ait *Branaccinus lib. 1. cap. 5. de jur. doctorat.*, quæ optimorum studiorum diligentem habere curam, & in quibus ingenuarum artium, atque linguarum extiterunt Scholæ; hinc Moyses Propheta Dei in singulis Civitatibus Sinagogas instituit, in quibus Viri Sapientes Divinas interpretarentur Leges; Salomon pariter Hierosolymis septem palæstris instructam Academiam magnificè excitavit, ut monet *Pineda de reb. Salomon. lib. 3.* Sic ad rectè dirigendas Respublicas, & Civitates, Sapientes sunt accersiti, qui regulas, legesque imponebant, ut Cretensibus Minos, teste *Plutarco*; Lycurgus Lacedæmoniis, & Solon Atheniensibus scribente *Æliano*. In nostra porro Italia viget Virtus, triumphat probitas, atque Urbes, & Respublicæ cæteris Mundi populis invidiam movent ob Illustres Academiis, quas velut in gremio suo fovet Itala Tellus; hinc antiqua Universitas Bononiæ fulget, viget pariter in Italia Ticinensis, Patavina, Pisana, Messanensis, Neapolitana, Perusina, Salernitana, Taurinensis, Senensis, Romana, atque nostra Ferrariensis, quæ undique Privilegiis Pontificiis, ac Imperialibus

ornata, & Claris Viris semper munita fulget inter cæteras, *velut inter ignes luna minores*; Præter has Academias vulgò Universitates sunt aliæ eruditorum Poetarum Palestræ, ut Arcadum, & Infœcundorum Romæ, Intrepidorum Ferrariæ, Recuperatorum Patavii, Incognitorum Venetiis, Gelatorum Bononiæ, Physiocriticorum Senis, Incitatorum Faventiæ, Concordium Ravennæ, Furfurariorum, & Apatistarum Florentiæ, & aliæ multæ celebres Academiae, ità ut nulla sit Italiæ Civitas, licet exigua, quæ sua non gaudeat Academia, velut meliori ornamento.

C A P U T I I.

De Pudicitia.

Pudicitia est animi Virtus, qua quis verecundatur, ut sunt actus veneri, juxta *D. Augustinum de Civitate Dei*; & dicitur à Pudore monente *D. Thoma*; juxta verò Hebræos dicitur purificatio, & mundatio à verbo *Taber*.

Pudicitia, suadente *Augustino*, res est Animæ; virginitas autem corporis; siquidem illa in anima integra permanente, potest altera corpori violenter auferri; omnes penè Autores, tum sacri, tum profani summis laudibus hanc virtutem extollunt; sic *S. Cyprianus* ait, Pudicitiam esse nobilium ornamentum, exaltationem humilium, decus Religionis, &c.

Hac omissa, omnem suere virtutem scribit *Calius Rhodiginus lib. 13.*, in ea siquidem decoris muliebris enitescit principatus; ista commendabiles facit pauperes, divites extollit, deformes redimit, pulchros exornat; hæc Lucretiam Bruto æquavit, necias an etiam prætulit, quoniam Brutus non posse servitutem pati à Fœmina commonitus didicit; *Ovvenius* sic de Pudicitia cecinit.

Virginitas animi murus, victoria carnis

Pectus honestatis sancta Pudicitia est.

Tanti fecerunt Pudicitiam nonnullæ antiquorum fœminæ, ut mortem præferre Pudicitiae voluerint; Sic Paulina Saturnini Uxor, teste *Josepho Langio*, per dolum Decii Adolescentis, Pudicitia (hic enim eam sub persona Osiridis in ejus Templo compressit,

pressit,) amissa, dolore excruciatâ periiit; Sic pariter Virgo Etrusca, juxtâ *Benedict. Varchium* à militibus capta, servandi pudoris gratia ex Ancisæ Ponte in Arnun se dejecit; ad similitudinem illius, quam refert *Bonfin. lib. 6. dec. 1.*, capta enim, ait *cit. Autor*, ab Attila Aquileia, cum *Digna* ingenua Mulier à Barbaro milite capta ad stuprum raperetur, in preces versa, tanquam secreti cupida, facile impetravit, ut in superiorem partem domus abduceretur, cumque illa prior locum ascendisset, confestim partem eam cœnaculi occupavit, quæ Fluvio immincbat; inde ad Militem conversa: sequere me, inquit, si vis me potiri, ac cum his verbis in subjectum flumen se præcipitavit; & *Valerius Maximus lib. 6.*, De Græca Fœmina nomine Hippo-na, scribit, quæ cum hostium classe esset excepta, in mare se projecit, ut pudicitiam morte tueretur; & mori pudica, quam impudica vivere maluit.

De Euphrasia Virgine narrat *Nicephorus lib. 7.*, quæ sub Diocletiano cum propter S. Fidem nostram ad prostibulum duceretur, & in cubiculo cum Juvene clausa, veneficam se esse dixit, & pharmacum habere, quo illitus vulnerari non posset; accepit Juvenis mendacium, ac ob ei conservatam pudicitiam, tale remedium discendum poscit; tum illa ceram oleo liquatam manibus subigit, & collo suo circumlinnit, atque ut in se ipsa periculum faciat juvenem hortatur, & ille gladio arrepto, primo ictu virginis caput amputavit, & sic illa corporis castitatem, & Religionis puritatem integram conservavit.

C A P U T III.

De Verbena.

Verbena à Grammaticis quasi herbena dicitur, & vocatur herba sacra, quia hanc herbam in sacris usitatam fuisse legimus; vel, ut ait *Servius*, quia sumpta de loco sacro Capitolii, quia coronabantur Feciales, & alii fœdera facturi, vel Bella indicturi, undè *Virgilius*

. & verbena tempora vincit.

Verbenas autem abusivè, vocant aliqui omnes frondes sacras, ut est laurus, oliva, myrthus, &c. sic *Terentius*

... *ara hinc sume verbenas tibi.*

hæc herba à multis verbenaca vocatur; cui varias virtutes tribuunt nonnulli Medici, quas summatim recenset *Schroderus*; hinc commendatur quoque suspensa collo in dolore capitis; laudatur usus istius herbæ in obstructionibus lienis, atque hepatis, in Ictero, in affectibus oculorum, & pectoris, in calculo abigendo; in procidentia ani, in tertiana feбри; In super arthritidem mitigat, & odontalgiam, si *Rajo* fides habenda; plura de hujus herbæ virtutibus vide apud *Bibliot. Pharmac. med. lib. 20. Clariss. D. Mangeti Medici Sapientiss.*, Gestatam hanc plantam, fortunam conciliare, dicit *Wolffius*; fides tamen penes eum, ego enim nihil; certum tamen est, Verbenam locum habuisse inter turpes magicos usus.

De prognosi mortis, aut vitæ ex verbena sumenda meminit *Æmil. Macer. de herbar. virtutibus his versiculis.*

Verbenam gestando manu, si quæris ab agro:

Dic Frater quid agis? benè si responderit ipse

Vivet; si verò malè; tunc spes nulla salutis.

hoc autem tanquam vanum puto; eo quia omnes ægri interrogati, quid sentiant, & agant, semper malè se habere respondent. Verbenacam supinam cornices nidis suis imponere, ait *Frommannus de Fascinat. lib. 1. part. 2. sect. 1. cap. 2.*, ut blatas, aliasquè bestiolas ab iisdem abigant. Sunt qui tradunt, teste *Pascalio de Coron. lib. 2.*, novam nuptam apud Veteres composuisse coronam è verbenis à se lectis, eamque sub amiculo tulisse; Cæterùm quisquis quacunque occasione sacrificaret, verbena coronabatur, de quo eruditè differit mihi *Amiciss. Baruffaldus in not. ad Tabacheid.*, sicuti, qui sibi Deos propitios invocabat; Verbena, Lauro, Sulphure, ignè piaculo polluti expiabantur; ut monet *Alexan. lib. 6.*, undè *Tiraquellus in ejusd. Alex. annotat.* ait, Verbenis domos lustratas, & purgatas fuisse; *Q. Curtius lib. 4.* scribit, Verbenas in Auguris manu præferri, dùm litaret, his verbis; *ille in candida veste verbenas manu præferens capite velato præibat preces Regi Jovem, Minervam, Victoriâque propitianti;* quem locum egregiè explicat *Mich. le Tellier S. I. in not. ad Curt. d' usum Delphini.*

CAPUT IV.

De Diebus.

Diei partes has esse apud Veteres legitur; nempe mediam noctem, mediæ noctis inclinationem, Gallicinium, Conticinium, quod, & Galli conticesserent, & homines etiam tunc quiescerent, Diluculum, cum incipit dignosci Dies, Mane, ad Meridiem, Meridiem, de Meridie, sive tempus pomeridianum, Solis occasum, sive supremam tempestatem, Vesperas, Crepusculum, Primam facem, cum scilicet lumina accendebantur, Concubiam noctem, cum itum est cubitum; noctem intempestatam, cum nullum agendi tempus est, quod & silentium noctis vocabatur; Romani, teste *Varrone*, diem à media nocte auspicabantur; Athenienses ab occasu Solis, ad Solem iterum occidentem unum diem dixerunt; Babylonii ab ortu Solis, ad ejus ortum; Umbri à Meridie ad Meridiem, & hic erat dies civilis, teste *Macrobio*. Naturalis autem dies vocabatur tempus ab oriente Sole, ad ejusdem occasum, cujus contrarium erat Nox; Totum verò hoc Solis spatium ab ortu ad occasum toto anni tempore in 12. partes erat divisum, quæ dictæ sunt horæ diei, & istæ erant inæquales, longiores diurnæ æstivæ, breviores verò hyemales; & hinc inventa puto Horologia Solaria, in quibus Gnomon Soli oppositus, umbra in lineas incidente, horas ostendebat; cum autem Sol sub nubibus lateret, Scipio Nasica Clepsydras aqua plenas invenit, quibus horas dierum, & noctium mensurabat; Diem verò naturalem antiqui Romani salutationibus inchoabant, & commensationibus claudabant, teste *Hildebrando*; de horis diei ego supra dixi in *lib. 3.* Erant insuper dies Festi, qui Diis dicati erant; Profesti, qui hominibus ad sua negotia concedebantur; Intercisi, qui erant communes Diis, & hominibus, vulgò *mezze Feste*. Erant pariter Dies fasti, & nefasti: primi, quibus Prætori sari licebat tria verba solemnia *Do. Dico. Addico*. In Nefastis autem id non licebat; erant etiam nefasti, quibus horis matutinis jus dicere non licebat; pomeridianis verò licitum erat; Comitiales dies erant illi, quibus licebat cum Populo agere; Comperendi-

ni, quibus vadimonium juberi licebat; Stati erant constituti ad controversias cum peregrinis finiendas; Præliares, quibus fas erat res repetere, & hostem laceffere; Iusti debitoribus erant dati, pecuniæ conquirendæ causa; Atri erant dies infaufti, ac infelices, de quibus supra, &c. Innominati pariter erant illi dies ante quartum Kalendas, Nonas, Idus. Notandum verò Justos, innominatos, & atos non præliares dictos esse; De die autem natali, ejusque superstitioso ritu sacro, & profano scripsit *Censorinus*, & eruditè post eum *P. Mart. de Roa Soc. Jesu Sacerdos eruditissimus*.

C A P U T V.

De Chamæleonte.

Chamæleon albus Dioscoridis dicitur Carlina, Planta scilicet à Carolo Magno primo hujus nominis Imperatore sic nuncupata, quia ejus Exercitus, unius Angeli monitu, usu radicis hujus à peste liberatus fuit; sic in peste ejus masticatio laudatur à Botaniceis.

Nos autem in præsentī capite, non de Planta, sed de Animalī sub Chamæleontis nomine intelligimus; quod ad genus Laceratarum reduxit *Aristoteles*; Ejus differentias, & descriptiones exhibet *Aldrovandus*; *Plinius* tradit Chamæleontes in Africa nasci; In Asia plurimos versari, ait *Solinus*; In India *Hollerius*; & *Bellonus* in Cairo; Nonnulli in nostra Italia Chamæleontes nutriunt; & *Illustriss. D. Antonius Vallisnerius Professor primarius in Universitate Patavina, Patronus meus perpetuò colendus, omni eruditio- num genere ornatus*, multos Chamæleontes vivos annis elapsis alebat, inter alia plura naturæ curiosa, quæ ad Philosophiam naturalem spectant, quibus maximè Vir ille insignis delectatur.

Licet autem hoc Animal quoscumque reddat colores, quos proximè attigerit, si *Aldrovando* credamus, attamen rubrum, & candidum colorem non admittit; Quærunt Doctores quomodo nutriatur.

Chamæleontem solo aëre vivere asserit *Plinius*; & confirmant *Solinus, Agricola, & Ovidius in Metam.*

*Id quoque quod ventis animal nutritur, & aura
Protinus, assimilat, tetigit quoscumque Colores.*

cùm quo facit etiam *Alciatus in Emblem.*

Semper hiat, semper tenuem, qua vescitur, auram.

Kircherus ait, Chamæleontem solo odore sustentari; *Gesnerus de Quadrup.* rore nutriri putavit; Sunt, & alii, citante *Jonstano*, qui radios Solis dicunt esse alimentum istius animalis. Ego diù quidem famem tolerare Chamæleontem puto, non tamen in totum cibo abstinere, ore enim hiante, linguaque mucò semper obsita, captare muscas, formicas, aliaque parva insecta, docent *Scaliger, Bellonius, Wossius, Voightius, & Redi in Epist. Italic. Edit. Venetiis 1712.*

Dixi supra Chamæleontem nec candidum, nec rubrum colorem referre; verùm legitur apud *Vossium*, virum fuisse, cui donatum fuit tale animal, quod involvit sudario, atque ubi domum venisset, aperto sudario, dum oculis non satis attentis inspicit, errore deceptus, effugisse animal putavit, nimirum quia candidum sudarii colorem referret; Id si est, falsi sunt Veteres, qui candidum assumere colorem negaverunt, Par autem rubri coloris ratio est, quippe si sudarium rubrum fuisset, rubrum retulisset colorem,

C A P U T V I .

De consecratione Imperatoris apud Veteres Romanos.

Imperatoris consecratio, si Autoribus antiquis fides est habenda sequenti modo peragebatur. Mortuo quippè Imperatore, qui superstitem reliquisset successorem; Corpus ritu consueto, & funere splendido, ac sumptuoso sepeliebatur, ceream indè imaginem defuncto similem supra lectum vestibus ornatum aureis locabant; lectum à læva, Senatus atra veste amictus, à dextra Matronæ cingebant, & hoc per septem dies faciebant, Medicis quotidie ad lectum accedentibus, quasi ægrum invisentibus; Demum lectum humeris attollebant Senatorii, & Equestris ordinis juvenes, atque in forum deferebant, ubi Magistratus deponere imperium consuevit; in Foro alius erat confimilis lectus, in quo statuam ceream mortui Principis ex palatio allatam collocabant, à qua, teste *Hildebrando*, puel-
lus egregiæ formæ, ut si Imperator dormiret, pavonis pennis mus-

cas abigebat. Hinc rostra ascendebantur, & denatum Imperatorem laudabant, indè imago in Campum martium deportabatur; & præferebantur illustrium Romanorum Statuæ; Provinciarum item, & nationum, quæ erant subjectæ Imperio Romano simulacra ænea; inde sequebantur armati Equites, ac Pedites. In campo martio autem rogi quadrangulus in formam tabernaculi extructus erat, exornatus variis signis aureis, in cujus summitate currus inauratus defuncti Imperatoris collocabatur, hinc aromata, herbas, & succos odoratos effundebant; Imperator superstes, & ejus propinqui statuam prædictam osculabantur, tunc universo Senatu spectante circa ædificium illud adequitabant omnes equestris ordinis certa lege, cursu, & recurso; quibus celebratis, facem Imperii successor tabernaculo admovebat, & omnes Magistratus undique ignem subjiciebant; hinc è Summo tabernaculo Aquila dimittebatur, quæ in Cœlum Principis denati animam deferre credebatur; & eadem ratione Imperatoris Uxores consecrabantur.

C A P U T V I I.

De Portentis Natura.

Natura aliquandò errat in generatione, & quandoque abortitur, aut partus producit membris superfluis, vel monstruosis, vel in aliam speciem degenerantes. Sic portentosa meteora sunt, cùm pluit sanguinem, sulphur, lapides, ranas, aliaque insolita, ut referunt historici; In animantium genere portentum est, cùm animal oritur biceps, aut triceps, bicorpor, vel tricorpor, item bigener, qualia sunt animalia vulgo *Muli* prognata ex Equa, & Asino, Leopardique ex pardo, & leæna, nec non hybridæ ex fero, & domestico sue; Ex hominibus verò pro monstris habentur primò Hermaphroditi ambiguo sexu nati, deinde membro aliquo deficientes, aut superefficientes, & excedentes, aut deformati, quibus addere liceat Pumiliones, & Gigantes.

Narrationes de Phœnice, Ave scilicet se ipsam exurente, & è propriis cineribus reviviscente, item de pelicano pullos suos sanguine proprio vivificante, de hydra septicipite, de Gryphe volucris quadrupede, & de Arpiis obscœnis avibus, de Centauro semi homine,

mine, & semiequo; de quibus omnibus pleni sunt Poetarum libri, fabulosæ sunt. Pariter dicendum est de Faunis, Satyris, Sirenibus, Tritonibus, quæ animalia, vel fuere credulitatis humanæ commenta, vel ludentis Naturæ extraordinaria miracula, aut si figmenta non fuere, Dæmones ad fallendos homines fuisse verisimile esse, ait *Comenius in Janua eruditionis cap. 31.*

C A P U T V I I I.

De Inventoribus nonnullarum rerum.

Multa de rerum inventoribus eruditè scripserunt *Polid. Virgilius, Alex. Sardi Ferrar. noster, & Theod. Janssonius*; aliqua tamen nos derelicta ab eis hic subjicere non incongruum putamus, ad majorem eruditionis messem. Sic Academias litterarias poeticas invenit *Jo. Jovian. Pontanus*, juxtà *Minturnum in præfat. ad Poetic.*; Ova in Mulieribus primò notaverunt *Warthon., Steno, & Graaf.*, ut ait *Clariss. Nigrifolius de Gener. vivent.*

Alphabetum italicum novis litteris adauctum dedit *Ptolomeus Senensis*, alii ajunt *Trissinum* illud invenisse; Ità *Azzolin. in pomp. Senens.*, Lenticulæ palustris semen primò observavit *Clariss. Valfinerius*, sicut semen Algæ marinæ *Cestonius*.

Armillæ inventæ, & primò fabricatæ à *Vulcano Cass. Bartolin. de inaur. veter.*, Zonas sonoras in aure primus observavit *Clariss. Valsalva*.

Aucupium cum Accipitre, aut Falcone invenit *Frid. Barbarossa* (*Guid. Pancirol. rer. deperd. & invent.*) *Astianassam Helenæ* famulam varios modos concubitus invenisse tradit *Nicol. Leonic. Thomæus Var. hist. lib. 3.* Artem expurgandi, & perficiendi Saccharum invenere Veneti. *Guid. Pancirol.* Artem contra Dæmones invenisse *Salomonem* ad hominum utilitatem, ait *Jo. Francis. Picus de rer. pæn. lib. 7.* Æquinoctium primus observavit *Anaximander. Suidas.* Asylorum usum invenit *Cadmus, ex Baldas. Bonifac.* Harmoniam reperit *Diocles Atheniensis*, dum testacea vasa ligno pulsabantur; *ex eodem Autore.* Bombarda inventa est à *Bertholdo Svardo Monaco Friburgensi, ex eodem.* Bombyces, & eorum Semina è regione *Cinæ* primò *Constantinopolim* regnante *Justiniano, an. 150.*, attulisse

lisse quosdam Monacos, ait *Procopius*. Colorem ultramarinum ex lapide lazuli præparatum primus reperit Nicol. Nicolutus dictus *il Pigna*, aromatarius, & Pater Jo: Baptistæ Historici, ac Poetæ famigeratiss., *vid. Barthol. Riccius epist. 4.*, & *Baruffald. Bibl. Script. Ferrar. MS.* Ductus adiposus Omenti primus observavit Malpighius. Ductus Salivales invenere Ant. Nuck., Nic. Steno., Warthon., Bartholinus, & Rivinus; ut ego innui in tract. de Saliva. Fasti Kalendares Romani, seu dies festi, & ludi Romanorum fuisse primò instituti à Numa Pompilio, & Cn. Flavius Scriba Pontifex publicavit; deinde C. Jul. Cæsar. Anno ad Solis Cursum redacto in Foro adfixit; (*ità Andr. Schot. elect. antiq. rom.*) Stemmata primus invenit Heliogabalus. (*Salmasius sup. Ælium Lamprid.*) Valvulas in vasis lymphaticis Fridericus Ruyschius primus observavit. Mercurialem unctionem Jacobus Carpus invenit; (*Fallop., & Ramazin. de Mor. Artific.*) Novus Orbis repertus est à Christophoro Columbo. (*Pancirolo. rer. invent.*) Jambica Carmina primùm excogitavit Jambe Panos Filia. (*Tiraquell. de leg. connub.*) Maria Soror Mosis prima omnium carmina heroica modulata fuit; (*cit. Tiraquell.*) Sido Ponti filia primò hymnos composuit, teste *cit. Tiraquell.* Theatrum primus omnium Thepsis aperuit (*Scaliger. Poet.*) Rythmos italicos vulgò Ottave invenit Boccacius. (*Crescimben. Hist. Poes.*) Versus canere in tertia rima primus invenit Dantes Aligherius; ità suadente eodem *Crescimbenio*. Jacobus Riccius Veronensis invenit Muscipulas (*Carol. Ridolf. de Piet. part. 2.*) Novum Systema circa vermes humani corporis dedit Clariss. Wallisnerius. Notas Musicales invenit Jacob: Muri Parisinus. (*P. Bacchin. in diar. liter. mutin. Ann. 1696.*) Libationes inventæ sunt à Libero patre (*Casal. de ritib. roman. veter.*) Lucimetrum invenere Galli (*ità Dominic. Cecchi.*) Typographiam invenit Anno 1440. Joan. Faustus Civis Moguntinus, ut scribit *Salmutus in not. ad Pancirolo.* Sacchari lactis inventio debetur D. Lud. Testi. Nivem Martis nupèr pharmacie Italice dedit peritiss. Jo: Hieron. Zannichellus. De Chartæ, qua nunc utimur inventionem multà eruditè scripsit in sua epist. de Charta, *insignis noster Franc. Maria Nigrifolus.* Vasa lymphatica à dura per piam meningem cerebri producta primus observavit oculatiss. Pacchionus.

CAPUT IX.

Sequuntur alii rerum inventores.

MOLAM aquariam ad triticum frangendum primus invenit Belissarius Justiniani Dux famatissimus (*Panciol.*) Torneamenta, sive belli simulacra reperit Emanuel Comnenus Imperator Constantinopolitanus (*Nicetas.*)

Loqui per hyeroglyphica invenere Ægyptii (*Pier. Valerian.*) Zifferæ, seu furtivæ litterarum notæ inventæ sunt à Libertis Ciceronis, & Mecenatis. (*Panciol. rer. invent.*) Togam Trebenum quendam Arcadem invenisse, refert *Bossius de toga rom.* Inaures primus paravit Vulcanus. (*Casp. Bartholinus de inaurib. Veter.*) Equuleum invenere Græci. (*Magius de equul.*) Tintinnabuli sacri inventum debetur D. Paulino Episcopo Nolano (*Magius de tintinnab.*) Fabulam pastoralem italicis carminibus exaratam primus dedit Augustinus Beccari Ferrar., ut notat *Guarin. in compend. Poes. tragicom.* Choros autem in istis Fabulis primus invenit, & eis addidit Torq. Tassus. Numismata sacra invenere populi Belgii sub Pio V. (*Fam. Strada S. I. de bel. belgico.* Societates *Battutorum* Laicæ inventæ sunt à Senensibus, ità *Marcus de Ulisipon.* Minarum bellicarum inventor fuit Petrus Navarus. (*Guicciardin. histor.*) Pendula Horologiis primus adaptavit Galilæus (*Redi in epist.*) Orationes judicarias etrusco idiomate primus invenit Alexander Guilielmus Senensis (*Claud. Ptolomæus in Epist.*) Epigrammata italica Aloysius Alamanni primò composuit (*Crescimben. Hist. ital. Poes.*) Vitalianus inventor fuit Organorum musicalium in Templis, ità *G. Horn. hist. Eccles. Casal. part. 3.* Vestales primus instituit Numa Pompilius (*Casal. de prof. rit. rom.*) Stercorandi agros primus inventor fuit Pilumnus, undè Pylades Poeta antiquus cecinit

De Jove Pilumnus qui stercora ferre per agros

Edocuit populos

Jos. Lanzoni Opera. Tom. III.

G g

Inter]

Intercalandi menses modum in anno solari primus dedit Cæsar Dictator (*Marcel Donat. sup. Tit. Livium*) Feralia invenit Æneas, teste Ovidio lib. 2. Factor., Parentalia primus instituit Numa (*Kirchman. de Funer.*) Primus Homicida fuit Cain. (*Genes. cap. 4.*) Venas secare primò docuit Hippopotamus, Auctore *Plinio*. Purpuræ inventio debetur Herculi (*Bonifac. hist. lud.*) Syrophænicos invenere syderum cognitionem, navigandi industriam, & militarem disciplinam (*idem Bonifacius*) Ocularia invenit Fr. Alexander Spina (*Redi de ocular.*) Spheræ inventio Nauisiacæ Alcinoi filia debetur, ita *Suidas*. Primus Hospitalarius Zoticus fuit (*Jo. Bap. Pacibel. de hosp.*) Ponderare aquam in aqua, reperit Rob. Boyleus, ita ait *Oldembourg. Act. philos. ann. 1669.* Novam Institutionum medicarum Ideam, dedit celeberrimus Morgagnus Profess. Patavin. Tetrametrum invenit Aristophanes (*Suidas. histor.*) Rorem pericardii destillari à poris membranæ cordis primò notavit Cl. Fantonus (*Illust. Vallisner. anat. Strut.*) Obeliscus inventus est ab Ægyptiis, primusque erexit Mytres (*Bonifac. hist. ludric.*) Glandulas urethræ novas invenit Clar. Terraneus Medic. Taurinen doctissimus.

C A P U T X.

De Rosa.

ROSA apud omnes Gentes, & Nationes Flos est spectatissimus, suavissimique odoris, quò Cor, cerebrumque mirificè recreantur; hæc est Veneri sacra, undè *Poëta* cecinit

Syderis, & floris est Domina una Venus.

& *Anacreon* dixit.

Rosam amoribus dicatam.

quoniam, ut brevi tempore durat rosa, & ocissimè marcescit; sic forma, ac voluptas venerea citò pereunt.

Conviviorum pariter amica fuit Rosa, ac familiaris, & Silentii quoquè symbolum referente *Stuchio in Antiq. conviv. lib. 3.*

fic

fic Poetæ finxerunt, Cupidinem Veneris filium Rosam Harpocrati Silentii Deo consecravisse, eoque munere eum decorasse, ut Rosa loquacibus exhiberetur, velut symbolum Silentii; hinc à multis in coenaculis Rosa affigebatur, ut quisquis esset secreti tenax, & omnia tacenda esse recordaretur, quem morem carmina sequentia depingunt,

*Est rosa flos Veneris, cujus quo facta laterent
Harpocrati Matris dona dicavit Amor;
Inde rosam mensis hospes suspendit Amicis
Conviva, ut sub ea dicta cavenda sciat.*

Ex hoc proverbium surrexit apud Germanos, hæc sint sub Rosa dicta, quo significatur, ea, quæ sunt liberis dicta, fida taciturnitate esse tegenda, nec aliis communicanda.

Rosas pariter Sceptrorum cacumini impositas à Babyloniis fuisse narrat *Clariss. Jo. Argolus in not. ad Panvin. de lud. Circ.*, idemque; incisas in obeliscorum summitatibus easdem rosas ab antiquis notavit; Germanos olim Rosis usos esse ad reprimendos vini vapores Possidonii testimonio comprobatur *Appianus lib. 2.* & de hoc fusè egi ego in meo de Coronis libro. *Plutarc. in Sympos. rosaceas, & violaceas coronas leniter frigidas, adstringendi, eaque quibus caput gravatur odore suo reprimendi vim obtinere docet, & idem confirmat Clem. Alexandr. in Pædag.* undè *Anacreon.*

Sed implicare curo.

Meos rosis capillos.

& rursus in alio loco cecinit

Rosam amoribus dicatam

Sociemus ad Lyæum &c.

quæ carmina Anacreontis, ità in italicum sermonem concinnè convertit *Illustriss. D. Ab. Anton. Mar. Salvin. in Acad. Florent. Græcar. Literar. Lector. Sapientissimus*

„ *E le tempia inghirlandiamo*

„ *Dell' amorosa*

„ *Vermiglia rosa*

„ E ogn' un con riso chiaro , e grato
 „ Rida , e beva incoronato.
 „ Rosa vaga , e lusinghiera
 „ Rosa onor di primavera &c.

De hoc etiam Flore cecinit celeberrimus Vates italicus nostrorum dierum *D. Franc. de Lemene*

Deb mirate , o Verginelle ,

Come pura ne innamorata

Fresca Rosa in sù l' Aurora ,

E imparate ad esser belle ;

Significari enim in Sacris paginis per Rosam Virginitatem , & Martyrium , ait *P. Mart. del Rio in adag. sacr.* ; primam ob Rosam candidam , alterum ob rubicundam ; sic *D. Ambrosius de Virgin.* inquit *Virgines copiosum Gratia influxum exigunt , & rosæ imbre fecundantur , & P. Cornel. à Lapide com. in sapient. cap. 2.* pudoris , ac virginitatis symbolum Rosam esse scripsit , unde suavis nostri incomparabilis *Areosti. Musa in cant. 1. sui Oland. Eur.* cecinit

La Verginella è simile à la Rosa.

& *Tassius. celebris italicus Vates Cant. 16. Hier. liberat.*

Deb mira , egli cantò , spuntar la Rosa

Dal verde suo modesta , e verginella

Che mezo aperta ancora , e mezo ascosa

Quanto si mostra men , tanto è più bella.

Olim etiam Gratiis sacram fuisse Rosam ob insignem floris elegantiam , dicit *Pausanias lib. 6.* cum ejus venustas , & foliorum decor , vivam pulchritudinis imaginem exprimat. Aurora quoque , quæ aureo vultu splendentem Solis faciem reducit , ab antiquis *Dea rosea* appellabatur , & ab Anacreonte roseis digitis decora Aurora dicitur , unde *suaviss. Redi* cecinit

con le rose dita

A i viaggi del Cielo il Sole invita.

Pierius. Valerianus , Rosam pro hieroglyphico humanæ imbecillitatis agnoscit ; hinc elegans Poeta rosam sic celebravit , vel potius deploravit ,

Mira-

*Mirabar celerem fugitiva atate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.*

Hinc *Sanct. Ambrosius in Hexam.* philosophatur, rosam spinis armatam esse, tanquam humanæ vitæ spectaculum; tristitia enim adjunctam semper habet hilaritatem, & è contrà; Rosas autem primitus spinis caruisse, ait *S. Basilius*, postea verò floris pulchritudini additos esse aculeos, ut quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo indè dolore exulcerati, quem è delicti recordatione emergere, scribit *Cornel. à Lapide Com. in Ecclesiastic. cap. 24.* statim amittamus; Medicè autem loquendo, integram Pharmacopœiam ex sola Rosa efformari posse, jam docuit *Jo. Car. Rosenbergius in sua Rhodologia, sive Philosophico-Medica rosæ descriptione*, ubi increpat eos, qui insuper habitis domesticis, & vernaculis, medicamina indica, exotica, ac peregrina petere solent.

Licet porrò tantæ venustatis, & jucunditatis Rosa existat, attamen nonnullos ab hoc Flore abhorruisse, ait *Illustriss. Ramazzinus de Morb. Artificum*, & Medicorum testantur historiæ; Hinc *P. Casp. Scotus in lib. 3. Physic. de Cardinali Caraffa* scribit, qui quotannis rosarum tempore, Romam linquere cogebatur, seque intra suos hortos claudere, custoditis ostiis, ne quis amicorum ingredientium rosam inferret.

Petrus Melinus, teste *Pierio*, rosarum odore plurimum lædebatur; *Petrus Serivius in suo de odoribus libro*, se novisse ait pedissequum, qui rosarum odorem adeo fugiebat, ut eo percepto, animo confestim deficeret; *Dygbæus in tract. 1. de natur. corpor.* scripsit de nobili Angla, quæ summoperè à rosarum odore abhorrebat, & cum quidam clam dormientis ejusdem genu rosam imposuisset, experturus, num tanta illi esset cum rosa antipathia, quanta dicebatur? hinc ortæ fuere pustulæ variæ in ipso genu.

Grunbergensem, notavit *Clariss. Samuel Ledelius Academicus noster Curiosus in Miscel. Acad. Leopoldinæ*, cui odor rosarum inflammavit oculos, & de Matrona nobili, retulit in *Ann. x. dec. 2. Miscel. Cur.*, quæ albarum rosarum odorem non tantum ad-

mittebat, sed, & capiti easdem Rosas albas imponebat, libentissimeque naribus admovebat, rubras autem omnes adversabatur, & ni removerentur, deliquia animi patiebatur; unde autem ratio sit eruenda, non tam liquidum videtur; ait verò *citatus Ledelius*, videri, quod subtiliores, & penetrantiores particulæ insint rubris rosis, & ea propter nervosum genus penetrantius feriant, quàm albæ, utpotè quæ non ità sunt excoctæ, & aquosiores continent partes præ rubris, id quod color saturat or in his innuit; immò legitur *in tom. 5. dec. 2. Misc. Ac. Cur.* Rosarum causa dolores capitis ortos fuisse, & de Cive nostro recordor, qui ex odore rosarum, gravedine afficiebatur. Tandem notandum Gentiles in suis testamentis iussisse ad eorum sepulcra rosas deferri, ut ex Lapidibus sepulcr. patet, in quibus legitur: *ut quot annis rosas ad ejus monumentum deferant, & alibi, Rosâ quotannis ornandum.*

